

7. Zemřelí podle příčin úmrtí

V následujícím textu této kapitoly jsou zemřelí nejprve rozděleni podle příčiny úmrtí na zemřelé vnitřní a vnější příčinou (viz metodické poznámky). Za celé sledované období 14 roků připadá na vnitřní příčiny přibližně čtyři pětiny úmrtí, na vnější jedna pětina. I když hodnoty podílu v jednotlivých letech kolísají oběma směry, přesto je patrný určitý pokles zastoupení vnějších příčin. Např. za první polovinu sledovaného časového úseku činil jejich podíl 21,3 %, za druhou 18,2 %, úmrtí na vnější příčiny tedy ubývá rychlejším tempem než na příčiny vnitřní.

Tab. 7.1. Zemřelí podle vnitřních a vnějších příčin úmrtí

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet														
Vnitřní	1 079	998	777	742	655	583	533	512	533	506	491	474	465	460
Vnější	335	230	189	201	163	165	168	120	125	117	101	106	94	101
Podíl (v%)														
Vnitřní	76,3	81,3	80,4	78,7	80,1	77,9	76,0	81,0	81,0	81,2	82,9	81,7	83,2	82,0
Vnější	23,7	18,7	19,6	21,3	19,9	22,1	24,0	19,0	19,0	18,8	17,1	18,3	16,8	18,0

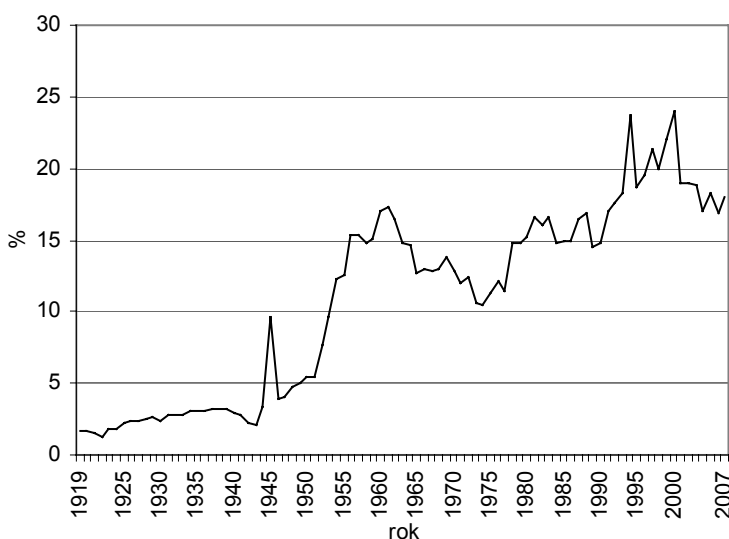
Muži mají oproti ženám mezi zemřelými větší podíl úmrtí na vnější příčiny; v úhrnu za celé období je to o 3,0 procentní body, ale tato převaha není každoroční.

Také v závislosti na věku se mění zastoupení dvou základních skupin příčin úmrtí. V nejmladší skupině je podíl vnějších příčin ještě nevelký (v souhrnu za sledované roky 5,8 %), ale již od další jednoleté skupiny se výrazně zvyšuje. V rozmezí 3 až 13 let věku je podíl poměrně stabilní (většinou 40-45 %), u 14letých se zvyšuje až na nadpoloviční zastoupení.

Tab. 7.2. Zemřelí podle vnitřních a vnějších příčin a věku - úhrn za roky 1994-2007

	podíl v %														
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Vnitřní	94,2	73,2	69,1	59,4	56,4	61,6	55,7	54,8	59,1	53,9	58,2	57,4	57,0	56,1	48,2
Vnější	5,8	26,8	30,9	40,6	43,6	38,4	44,3	45,2	40,9	46,1	41,8	42,6	43,0	43,9	51,8

Graf 7.1. Podíl zemřelých na vnější příčiny na celkovém počtu zemřelých

Rovněž v dlouhodobém srovnání bylo zemřelých na příčiny vnitřní vždy více než na příčiny vnější, v počátečních letech velmi výrazně. V dvacátých a třicátých letech minulého století byl podíl vnějších příčin na celkovém počtu zemřelých jen 1,3 až 3,3 % s mírně vzestupným trendem. Po válce byl nárůst podílu již výraznější a to až k prvnímu lokálnímu maximu v roce 1961 (17,3 %). Pak následuje čtrnáctileté období poklesu a opět vzestup až k dosavadnímu maximu v roce 2000 (24,0%).

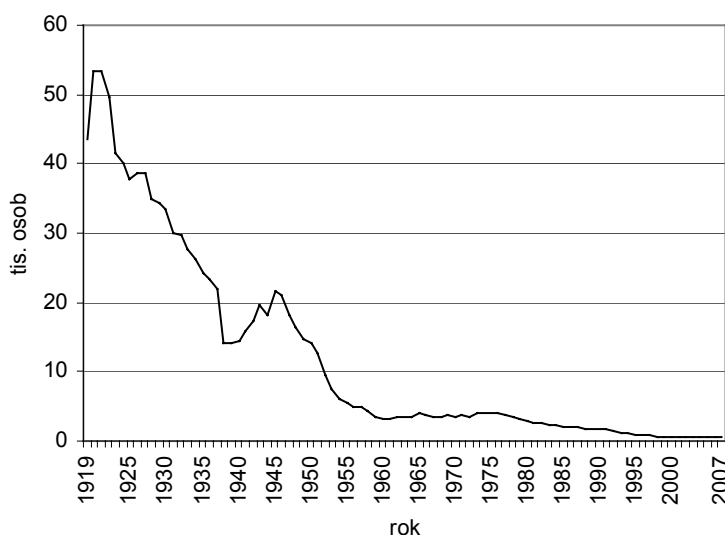
7.1. Vnitřní příčiny úmrtí

S výjimkou roku 2002 znamenal každý rok ve sledovaném časovém úseku pokles počtu zemřelých ve srovnání s rokem předchozím. Údaj roku 2007 představuje méně než polovinu (43 %) hodnoty výchozího roku zkoumané časové řady. I když u žen byl pokles větší než u mužů (o 5 procentních bodů), přesto tvrzení o podstatném snížení počtu zemřelých platí pro obě pohlaví.

Tab. 7.3. Zemřelí z vnitřní příčiny úmrtí podle pohlaví

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	1 079	998	777	742	655	583	533	512	533	506	491	474	465	460
Muži	620	564	420	404	369	311	297	302	306	288	281	277	289	278
Ženy	459	434	357	338	286	272	236	210	227	218	210	197	176	182

Graf 7.2. Zemřelí na vnitřní příčiny úmrtí

Počty zemřelých na vnitřní příčiny představují již jen velmi malý díl hodnot z prvních let existence Československa. Na počátku 20. let minulého století bylo ročně zemřelých přes 50 tis., takže současné počty z toho představují méně než 1 %. Ale i údaje z počátku 50.let (přes 10 tis.), z poloviny 70. let (okolo 4 tis.) a z poloviny 90. let (1 tis.) současnost výrazně převyšují.

Také při sledování vývoje zemřelých podle věku můžeme za zde sledované roky hovořit o bezvýhradném poklesu ve všech věkových skupinách a to nejen v dále uvedených úhrnech, ale i v jednoletých skupinách.

Hlavní podíl na celkovém počtu zemřelých má věková skupina do 1 roku, na kterou v součtu za celé období připadá 69,1 % případů. Skupinami s dalšími největšími podíly, ale hodnotami již mnohonásobně nižšími, jsou jednoletí a dvouletí s 5,2 % resp. 3,1 %. Všechny ostatní jednoleté skupiny mají podíly velmi podobné a jsou v nevelkém rozmezí okolo 2 %. V rozdělení zemřelých do věkových skupin jsou mezi pohlavími rozdíly jen velmi malé.

Tab. 7.4. Zemřelí z vnitřní příčiny úmrtí podle věku

Věk	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	771	705	523	504	444	389	356	344	368	346	339	324	333	339
1 - 4	146	118	107	98	76	64	56	70	70	62	59	49	52	54
5 - 9	78	80	79	77	64	66	55	40	45	42	39	33	43	31
10 - 14	84	95	68	63	71	64	66	58	50	56	54	68	37	36

Více jak 80 % zemřelých na vnitřní příčiny tvoří čtyři kapitoly příčin, přičemž cca polovina z toho připadá na kapitolu příčin označenou „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“. Pak následuje kapitola „Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality“, kapitola „Novotvary“ a kapitola „Nemoci nervové“.

soustavy“. Ve složení zemřelých podle základních kapitol jsou mezi chlapci a děvčaty jen nevýznamné rozdíly.

Tab. 7.5. Zemřelí podle kapitol vnitřních příčin úmrtí - úhrn za roky 1994-2007

Příčina	Kódy	Zemřelí	Podíl (v %)	
			z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých vnitřní příčinou
Vnitřní příčiny celkem	A00 - R99	8 808	79,9	100,0
Některé stavy vzniklé v perinatálním období	P00 - P96	3 449	31,3	39,2
Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality	Q00 - Q99	1 966	17,8	22,3
Novotvary	C00 - D48	938	8,5	10,6
Nemoci nervové soustavy	G00 - G99	881	8,0	10,0
Nemoci dýchací soustavy	J00 - J99	489	4,4	5,6
Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde	R00 - R99	285	2,6	3,2
Nemoci oběhové soustavy	I00 - I99	273	2,5	3,1
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	E00 - E90	145	1,3	1,6
Některé infekční a parazitární nemoci	A00 - B99	144	1,3	1,6
Nemoci trávicí soustavy	K00 - K93	126	1,1	1,4
Nemoci krve, krevetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity	D50 - D89	62	0,6	0,7
Nemoci močové a pohlavní soustavy	N00 - N99	35	0,3	0,4
Nemoci ucha a bradavkového výběžku	H60 - H95	7	0,1	0,1
Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	M00 - M99	6	0,1	0,1
Poruchy duševní a poruchy chování	F00 - F99	2	0,0	0,0

V tabulce uvedená struktura úmrtí podle kapitol v úhrnu za všechny věkové skupiny však zakrývá podstatný rozdíl, který je mezi skupinou nejmladší a staršími. Jednoznačně největší položka v počtu zemřelých, kterou jsou zemřelí na některé stavy vzniklé v perinatálním období, se týká jen zemřelých do 1 roku.

S měnícím se věkem se mění i podíly a pořadí hlavních skupin příčin úmrtí. V nejmladším věku vedou ve více jak polovině případů k úmrtí stavy vzniklé v perinatálním období, čtvrtina případů připadá na vrozené vady. Ve skupině 1-4letých mají hlavní podíl se zhruba stejnou hodnotou novotvary, nemoci nervové soustavy a vrozené vady. Další dvě pětileté skupiny mají již strukturu podobnou; více jak třetina úmrtí připadá na novotvary a cca čtvrtina na nemoci nervové soustavy.

Tab. 7.6. Zemřelí podle kapitol vnitřních příčin úmrtí a věkových skupin - úhrn za roky 1994-2007

	0	1 - 4	5 - 9	10 - 14
Počet				
Některé stavy vzniklé v perinatálním období	3 449	x	x	x
Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality	1 566	238	90	72
Novotvary	69	263	292	314
Nemoci nervové soustavy	201	263	185	232
Nemoci dýchací soustavy	233	110	68	78
Nemoci oběhové soustavy	93	50	55	75
Ostatní	474	157	82	99
Podíl (v %)				
Některé stavy vzniklé v perinatálním období	56,7	x	x	x
Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality	25,7	22,0	11,7	8,3
Novotvary	1,1	24,3	37,8	36,1
Nemoci nervové soustavy	3,3	24,3	24,0	26,7
Nemoci dýchací soustavy	3,8	10,2	8,8	9,0
Nemoci oběhové soustavy	1,5	4,6	7,1	8,6
Ostatní	7,8	14,5	10,6	11,4

Některé stavy vzniklé v perinatálním období (P00 - P96)

Tato skupina příčin úmrtí je jednoznačně nejfrekventovanější a týká se výhradně dětí ve věku do 1 roku a to zejména brzy po narození (úmrtí v prvních třech dnech věku tvoří 37 % této skupiny a do 1 měsíce 85 %). Ve sledované časové řadě má počet zemřelých sestupný trend (např. údaj roku 2007 tvoří jen 46 % počtu výchozího roku), ovšem v samostatně hodnoceném období od roku 2000 pokles již tak jednoznačný není. Při promítnutí vlivu od uvedeného roku zvyšujícího se počtu narozených je však již i v tomto období pokles úmrtnosti zřejmý, i když ne každoroční.

Tab. 7.7. Zemřelí na některé stavy vzniklé v perinatálním období

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	400	400	308	302	237	205	220	183	217	193	207	188	204	185
Na 1 tis.osob	3,5	4,0	3,3	3,4	2,6	2,3	2,4	2,0	2,4	2,1	2,2	1,9	2,0	1,7

Existující data neumožňují podrobnější analýzu příčin úmrtí a to z toho důvodu, že v průběhu platnosti současné klasifikace došlo k podstatným změnám v zařazování úmrtí do podrobně specifikovaných příčin. Za roky 1994-1998 tvořila téměř 60 % úmrtí v této skupině jediná příčina „Poruchy v souvislosti se zkrácením trvání těhotenství a nízkou porodní hmotností, nezařazené jinde“ – kód P07. V dalších letech byl tento kód již ale využit jen v malé míře (maximum je 16 případů), v některých letech není vůbec. V období od roku 1999 mají obdobný podíl (necelých 60 %) čtyři příčiny „Pomalý růst a podvýživa plodu“ - kód P05, „Respirační tíseň novorozence“ - kód P22, „Nitrolební neúrazové krvácení plodu a novorozence“ - kód P52 a „Porodní asfyxie“ - kód P21. Ovšem i u těchto kódů, zejména u prvního z nich, jsou patrné značné výkyvy (v roce 1998 – 6 případů, v letech 2001, 2003 a 2004 přes 50 případů, v roce 2007 - 1 případ), což svědčí o změnách v metodice stanovování příčiny úmrtí.

Zejména u této nejpočetněji zastoupené skupiny příčin úmrtí se zřetelně projevují metodická upřesnění, která se postupně v průběhu platnosti současné revize aplikovala. V poslední době se jedná např. o pracovní materiál (tzv. Validation tool) vycházející z doporučení Eurostatu a názorů odborníků, stanovující přípustnost, nepřípustnost nebo nepravděpodobnost v dokladu uvedené příčiny úmrtí. V souladu s uvedeným materiálem je pak v případě potřeby při kódování příčiny volen další postup.

Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality (Q00 - Q99)

Druhou skupinou příčin úmrtí, která také početně další skupiny výrazně převyšuje, jsou úmrtí na vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality (dále jen vrozené vady). I tato skupina, i když není vázaná jen na nejmladší věkovou skupinu (do 1 roku), má nejvíce úmrtí v tomto věku. Z celkového počtu zemřelých za sledované období (1 966) připadá na věkovou skupinu 0letých 80 % (1 566 případů). Ve vyšším věku je již případů podstatně méně (např. u 1letých 127 případů, u 2letých 54 případů, atd.).

Výrazné bylo snížení počtu úmrtí v první polovině sledovaného období (z 300 na 99 případů), pak již počty kolísají oběma směry, to je zvyšování i pokles.

Tab. 7.8. Zemřelí na vrozené vady

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	300	235	172	156	165	138	99	126	104	114	71	100	86	100
Na 100 tis.osob	15,2	12,2	9,2	8,6	9,3	8,0	5,9	7,7	6,5	7,3	4,6	6,6	5,8	6,8

Ve sledovaném období 14 roků bylo v této kapitole příčin vyznačeno celkem 60 různých kódů příčin úmrtí. Na rozdíl od předchozí skupiny neměla žádná z příčin v jednotlivých letech zásadní zvrát ve výskytu, ani není obzvláště velké zastoupení případů blíže nespecifikované vrozené vady.

**Tab. 7.9. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí na vrozené vady
- úhrn za roky 1994-2007**

Příčina	Kód	Zemřelí	Podíl (v %)	
			z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých této kapitoly příčin
Vrozené vady srdeční přepážky	Q21	221	2,0	11,2
Vrozený hydrocefalus	Q03	163	1,5	8,3
Vrozené vady aortální a mitrální chlopně	Q23	162	1,5	8,2
Jiné vrozené vady, nezařazené jinde	Q89	147	1,3	7,5
Vrozené vady srdečních komor a spojení	Q20	122	1,1	6,2
Jiné vrozené vady mozku	Q04	114	1,0	5,8
Vrozené vady velkých arterií	Q25	114	1,0	5,8
Jiné vrozené vady srdce	Q24	106	1,0	5,4
Syndromy Edwardsův a Patauův	Q91	91	0,8	4,6
Downův syndrom	Q90	77	0,7	3,9
Vrozené vady plic	Q33	68	0,6	3,5
Jiné určené vrozené malformační syndromy postihující více systémů	Q87	46	0,4	2,3
Vrozené vady svalové a kosterní soustavy, nezařazené jinde	Q79	43	0,4	2,2
Vrozené vady pulmonální a trojicpé chlopně	Q22	42	0,4	2,1

Novotvary (C00 – D48)

Skupina úmrtí na novotvary má základní charakteristiku vývoje obdobnou jako skupiny předešlé, to znamená ve sledovaném časovém úseku zřetelný pokles. V relativních hodnotách pokračuje úbytek i ve druhé polovině období, i když již není tak výrazný a poslední dva roky jsou nad úroveň roku 2005. Na rozdíl od předchozích příčin však nejsou úmrtí koncentrovány do určitého věku; v četnosti úmrtí a věku zemřelých není patrná závislost.

Tab. 7.10. Zemřelí na novotvary

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	114	103	88	82	76	76	76	54	53	51	45	35	44	41
Na 100 tis.osob	5,8	5,4	4,7	4,5	4,3	4,4	4,5	3,3	3,3	3,2	2,9	2,3	3,0	2,8

Z jednotlivých příčin jsou téměř třetinou zastoupena úmrtí na zhoubný novotvar mozku, dále následují úmrtí na leukémie.

Tab. 7.11. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí na novotvary - úhrn za roky 1994-2007

Příčina	Kódy	Zemřelí	Podíl (v %)	
			z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých této kapitoly příčin
Zhoubný novotvar mozku	C71	300	2,7	32,0
Lymfoidní leukémie	C91	136	1,2	14,5
Myeloidní leukémie	C92	66	0,6	7,0
Zhoubný novotvar periferních nervů a autonomní nervové soustavy	C47	46	0,4	4,9
Zhoubný novotvar jiné pojivové a měkké tkáně	C49	36	0,3	3,8
Zhoubný novotvar kostí a kloubní chrupavky končetin	C40	33	0,3	3,5
Zhoubný novotvar retroperitonea a peritonea	C48	33	0,3	3,5

Nemoci nervové soustavy (G00 - G99)

Třebaže absolutní i relativní počty zemřelých na nemoci nervové soustavy byly v posledních dvou letech vyšší než v roce 2005, přesto časová řada celého období má trend jednoznačně sestupný. Např. údaj roku 2007 tvoří jen 36 % hodnoty výchozího roku. Zároveň se jedná o další skupinu příčin, u nichž jsou úmrtí soustředěna hlavně do prvních roků života – ve věku 0 roků je to 21 %, ve věku 1 rok 12 % a ve věku 2 roků 7 %. V dalších věkových skupinách je podíl zemřelých nižší a rozložení je již vcelku rovnoměrné.

Tab. 7.12. Zemřelí na nemoci nervové soustavy

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	72	76	94	74	65	62	52	54	64	62	64	63	46	33
Na 100 tis.osob	3,6	4,0	5,0	4,1	3,7	3,6	3,1	3,3	4,0	3,9	4,2	4,2	3,1	2,2

Nejčastěji se vyskytující příčinou úmrtí v této skupině je dětská mozková obrna, připadá na ní více jak čtvrtina všech úmrtí.

Tab. 7.13. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí na nemoci nervové soustavy
- úhrn za roky 1994-2007

Příčina	Kód	Zemřelí	Podíl (v %)	
			z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých této kapitoly příčin
Dětská mozková obrna	G80	246	2,2	27,9
Jiné poruchy mozku	G93	198	1,8	22,5
Hydrocefalus	G91	107	1,0	12,1
Epilepsie - padoucnice	G40	87	0,8	9,9
Míšní svalová atrofie a příbuzné syndromy	G12	58	0,5	6,6
Bakteriální zánět mozkových a míšních plen, bakteriální meningitida, nezařaditelný(-á) jinam	G00	50	0,5	5,7
Zánět mozku, míchy a mozku i míchy - encefalitis myelitis a encefalomyelitis	G04	44	0,4	5,0

Nemoci dýchací soustavy (J00 - J99)

Vzhledem k tomu, že počty úmrtí v jednotlivých letech jsou v této skupině již nevelké, vyskytuje se zde v jednotlivých letech i výraznější kolísání hodnot. Přesto je možno, např. na základě srovnání údajů první a druhé poloviny sledovaného období, konstatovat, že se úmrtnost i na tuto skupinu příčin výrazně snížila. Koncentrace úmrtí do prvního roku života je velká – věková skupina 0letých tvoří téměř polovinu úmrtí. Zvýšená je ještě úmrtnost v druhém a třetím roce života, pak již souvislost s věkem patrná není.

Tab. 7.14. Zemřelí na nemoci dýchací soustavy

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	43	60	33	48	37	38	30	39	32	33	21	27	24	24
Na 100 tis.osob	2,2	3,1	1,8	2,6	2,1	2,2	1,8	2,4	2,0	2,1	1,4	1,8	1,6	1,6

Více jak polovina úmrtí připadá na pneumonii (zánět plic), zbytek tvoří ostatních 27 vyskytnuvších se příčin.

**Tab. 7.15. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí na nemoci dýchací soustavy
- úhrn za roky 1994-2007**

Příčina	Kód	Zemřelí	Podíl (v %)	
			z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých této kapitoly příčin
Pneumonie	J18	255	2,3	52,1
Bakteriální zánět plic, nezařazený jinde	J15	34	0,3	7,0
Virový zánět plic - pneumonie - nezařazený jinde	J12	30	0,3	6,1

Ostatní vnitřní příčiny

Ani u žádné z dalších kapitol příčin není ve sledovaném období patrný vzestupný trend úmrtí. Všechny skupiny mají největší počet zemřelých v nejmladší věkové skupině, pak následuje, ale již s výrazně menšími počty, skupina jednoletých. S rostoucím věkem dochází ke snižování úmrtnosti, pouze u zemřelých na nemoci oběhové soustavy je od věku 12 let patrný určitý vzestup.

**Tab. 7.16. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí ze zemřelých na ostatní vnitřní příčiny
- úhrn za roky 1994-2007**

Příčina	Kód	Zemřelí	Podíl (v %) z celkového počtu zemřelých
Syndrom náhlé smrti dítěte (kojence)	R95	227	2,1
Kardiomyopatie	I42	73	0,7
Meningokokové infekce	A39	72	0,7
Selhání srdce	I50	65	0,6

7.2. Vnější příčiny úmrtí

Úmrtnost na vnější příčiny se během sledovaného období podstatně snížila. Počet zemřelých v roce 2007 představuje jen 30 % hodnoty výchozího roku, i když je třeba konstatovat, že rok 1994 byl ve sledované časové řadě v tomto hodnocení výjimečný. Další rok bylo úmrtí již podstatně méně (o 105), ovšem i proti roku 1995 došlo do konce období ke znatelnému poklesu (o 56 %). Vzestup proti předchozímu roku byl sice častější než u vnitřních příčin, ovšem vzhledem k tomu, že se jedná o menší počty úmrtí jsou výkyvy jednotlivých let pravděpodobnější. Zmíněný výrazný pokles počtu úmrtí se týkal obou pohlaví.

Tab. 7.17. Zemřelí na vnější příčiny úmrtí podle pohlaví

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	335	230	189	201	163	165	168	120	125	117	101	106	94	101
Muži	199	144	118	129	103	108	110	67	75	74	57	56	60	61
Ženy	136	86	71	72	60	57	58	53	50	43	44	50	34	40

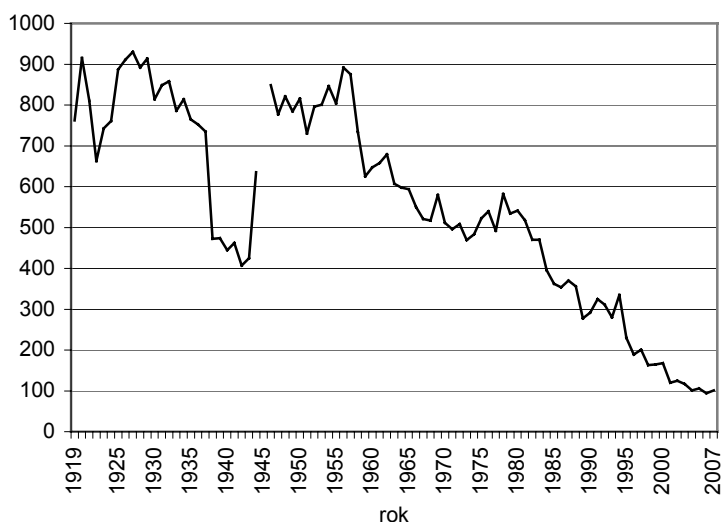
Také při posuzování vývoje podle věku je možno konstatovat, že k zásadnímu poklesu došlo ve všech kategoriích.

Tab. 7.18. Zemřelí na vnější příčiny úmrtí podle věku

Věk	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	76	35	24	27	28	24	17	16	17	19	27	23	19	21
1 - 4	90	58	56	61	32	33	43	21	30	27	17	20	24	29
5 - 9	80	81	55	46	44	51	46	36	37	25	23	24	21	14
10 - 14	89	56	54	67	59	57	62	47	41	46	34	39	30	37

Graf 7.3. Zemřelí na vnější příčiny úmrtí

Počty zemřelých na vnější příčiny byly v období před 80 až 90 lety oproti současnosti až devítinásobné. Maximum bylo v roce 1927 a to 930 zemřelých. Nad hranicí 900 zemřelých byla skutečnost v období první republiky celkem čtyřikrát. K uvedenému počtu se počet přiblížil opět v roce 1956. Pak však již nastal ve vývoji zásadní obrat k podstatnému snižování počtů, i když v druhé polovině 70.let byl dočasně přerušen. Nižší než 500 byl počet zemřelých poprvé (s výjimkou válečných let) v roce 1971, nižší než 300 v roce 1989 a pod 200 se dostal v roce 1996. V roce 2006 byl počet úmrtí na vnější příčinu dokonce již menší než 100.

Skupinou jednoznačně dominující mezi vnějšími příčinami úmrtí v dětské složce populace jsou dopravní nehody. Velký je i počet zemřelých zadušením a utonutím. V souhrnu za sledované období zemřelo po více jak stovce dětí také po napadení, následkem pádu a sebevraždou.

Tab. 7.19. Zemřelí podle podkapitol a skupin vnějších příčin úmrtí - úhrn za roky 1994-2007

	Kódy	Zemřelí podle skupin vnějších příčin (V01-Y09, Y78, Y83)	Úmrtí nezjištěného úmyslu (Y10 - Y34)	Celkem	Podíl (v %)	
					z celkového počtu zemřelých	ze zemřelých vnější příčinou
Vnější příčiny celkem	V01 - Y89	2 071	144	2 215	20,1	100,0
dopravní nehody	V01 - V99	787	2	789	7,2	35,6
zadušení	W75 - W84	348	18	366	3,3	16,5
utonutí	W65 - W74	309	13	322	2,9	14,5
napadení (útok)	X85 - Y09	114	x	114	1,0	5,1
pády	W00 - W19	102	8	110	1,0	5,0
sebevraždy	X60 - X84	102	x	102	0,9	4,6
otravy	X40 - X49	71	3	74	0,7	3,3
neživotné síly	W20 - W49	53	-	53	0,5	2,4
oheň	X00 - X09	48	3	51	0,5	2,3
elektrický proud	W85 - W99	38	-	38	0,3	1,7
ostatní	x	20	5	25	0,2	1,1
vystavení neurčeným faktorům event. neurčený případ, nezjištěného úmyslu	X59	79	92	171	1,6	7,7

Poznámka: v dalším textu jsou jednotlivé skupiny příčin uváděny bez úmrtí nezjištěného úmyslu

Dopravní nehody (V01 – V99)

Počet zemřelých při dopravních nehodách se ve sledovaném časovém intervalu podstatně snížil – v roce 1994 jich bylo 112, v roce 2007 (a stejně tak i v roce 2004) 29. Došlo tedy k poklesu na čtvrtinu výchozího počtu.

Tab. 7.20. Zemřelí při dopravních nehodách

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Celkem	112	79	66	75	52	57	67	48	46	44	29	46	37	29

Mezi oběťmi mají převahu muži (57 %). Rozdělení dle věku má dva vrcholy – první v 7-9 letech, druhý, ještě větší, ve 14 letech.

Tab. 7.21. Zemřelí při dopravních nehodách podle věku - úhrn za roky 1994-2007

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Počet	27	33	39	43	44	40	54	66	65	69	54	49	65	54	85
Podíl (v %)	3,4	4,2	5,0	5,5	5,6	5,1	6,9	8,4	8,3	8,8	6,9	6,2	8,3	6,9	10,8

Problémem pro podrobnější analýzu zemřelých podle druhu dopravní nehody je velký počet případů uvedený v blíže nespecifikovaných položkách „nehoda motorového nebo nemotorového vozidla, typ vozidla neurčen“ (kód V89) a „neurčená dopravní nehoda“ (kód V99). V souhrnu za sledované roky 1994-2007 činí podíl těchto dvou kódů více jak třetinu celkového počtu zemřelých. I když se v posledních letech četnost těchto blíže neurčených nehod snížila, přesto svou velkou relativní vahou znehodnocuje využitelnost údajů s příčinou dostatečně specifikovanou.

Tab. 7.22. Zemřelí při dopravních nehodách podle dopravního prostředku - úhrn za roky 1994-2007

	Počet	Podíl (v %)
Celkem	787	100,0
chodec	280	35,6
cyklista	57	7,2
na motocyklu	11	1,4
v osobním automobilu	137	17,4
jiné a neurčené dopravní nehody	302	38,4

Zadušení (W75 – W84)

Úmrtí v této skupině jsou ve velké míře (v 80 % z úhrnu za hodnocené roky) koncentrovány do příčiny „vdechnutí žaludečního obsahu“ (kód W78). Z dalších úmrtí se jednalo nejčastěji o náhodná zadušení, oběšení či uškrcení event. vdechnutí potravy nebo jiných předmětů. Více jak dvě třetiny případů úmrtí připadá na děti ve věku do 1 roku. Úhrnný počet za celé období je ovlivněn hlavně počátečními roky a to zejména rokem 1994. Údaj roku 1994 (54 zemřelých) je vysoký při srovnání s roky následujícími (počty úmrtí byly v letech 1995-1998 v rozmezí 14-22 případů), ovšem při srovnání s analogickými kódy v letech 1992 a 1993 je však počet úmrtí roku 1994 úměrný. Proč po roce 1994 došlo k výraznému poklesu těchto úmrtí, zda se jednalo např. o změnu praxe v kódování, se ani na Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) již zjistit nepodařilo. I po roce 1994 je však intenzita úmrtnosti v nejmladší jednoleté skupině proti dalším věkovým skupinám výrazně zvýšená. V relativním vyjádření k počtu osob je za celé období u dětí do 1 roku úmrtnost větší než u všech dalších věkových skupin (a to nejen dětského věku).

Tab. 7.23. Zemřelí zadušením podle věku - úhrn za roky 1994-2007

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Počet	236	28	14	9	7	6	11	6	4	4	3	2	4	7	7
Podíl (v %)	67,8	8,0	4,0	2,6	2,0	1,7	3,2	1,7	1,1	1,1	0,9	0,6	1,1	2,0	2,0

Úmrtí zadušením dětí do 1 roku jsou ve větší míře soustředěny do věku 5 měsíců věku (dvě třetiny případů) a také v tomto věku se jedná hlavně o vdechnutí žaludečního obsahu. Maximum úmrtí však nebylo v prvním měsíci života, ale v třetím.

Tab. 7.24. Zemřelí zadušením ve věku 0 roků podle věku v měsících - úhrn za roky 1994-2007

	Věk (v měsících)														
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Počet	20	33	43	27	37	22	26	16	17	20	15	15	15	15	15
Podíl (v %)	6,9	11,3	14,8	9,3	12,7	7,6	8,9	5,5	5,8	6,9	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2

Utonutí (W65 – W74)

Také v této skupině příčin byl v období od roku 1994 zaznamenán podstatný pokles úmrtnosti. Zatímco nejvyšší počet zemřelých byl v prvním roce (42 případů), od roku 2001 to bylo vždy již pod 20 případů s minimem v letech 2005 a 2006 s 11 utonulými.

I když jednoznačná závislost úmrtnosti na věku patrná není, je zřejmý zvýšený počet zemřelých ve věkovém intervalu 2-6letých (téměř polovina úhrnu).

Tab. 7.25. Zemřelí utonutím podle věku - úhrn za roky 1994-2007

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Počet	8	22	27	31	28	29	33	19	23	16	15	9	19	12	18
Podíl (v %)	2,6	7,1	8,7	10,0	9,1	9,4	10,7	6,1	7,4	5,2	4,9	2,9	6,1	3,9	5,8

Napadení (útok) (X85 – Y09)

Počty zemřelých po napadení (útku) v jednotlivých letech značně kolísají, přesto i v tomto případě platí, že hodnoty z počátku hodnoceného období jsou podstatně větší než z posledních let. Např. v roce 1994 bylo zemřelých dětí po napadení 23, v roce 2005 a 2006 jen po jednom. V roce 2007 byl však počet dětských obětí násilí opět výrazně vyšší (9), což je nejvíce od roku 2001. Nejčastějším způsobem usmrcení dítěte je zadušení (uškrtení) – přes třetinu všech případů.

Nejvíce dětí zemřelých po napadení bylo brzy po narození. V prvním roce života takto zemřelo za sledované období 37 dětí (třetina všech), z nich 22 v prvním měsíci a z nich 20 v prvním dni života. Dále počtem obětí napadení následuje druhá nejmladší skupina - děti jednoleté.

Tab. 7.26. Zemřelí napadením podle věku - úhrn za roky 1994-2007

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Počet	37	15	7	6	2	6	2	6	2	3	5	4	3	10	6
Podíl (v %)	32,5	13,2	6,1	5,3	1,8	5,3	1,8	5,3	1,8	2,6	4,4	3,5	2,6	8,8	5,3

Internetové stránky Policejního prezidia ČR o počtu vražd neumožňují porovnání s výše uvedenými údaji ČSÚ. V tabulce „Statistický výkaz č. 1 - kriminalita za období ...“ jsou zde uvedeny vraždy bez ohledu na bydliště oběti (tedy i za cizince). Věk oběti je uveden jen nepřímo formulací „vražda novorozence“ a zároveň jsou případy zredukovány jen na ty, ve kterých je pachatelem matka. V následující tabulce je tedy jen část případů úmrtí dětí po napadení zaznamenaných statistikou zemřelých ČSÚ, ostatní jsou zahrnuty v přehledu Policejního prezidia ČR v jiných položkách.

Tab. 7.27. Vraždy novorozence matkou dle Policejního prezidia ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet	6	1	1	3	-	-	2	-

Ostatní příčiny

Úmrtí po pádech (W00 – W19) rovněž ubývá – na první polovinu sledovaného období jich připadá 70 % z celkového počtu 102 zemřelých, na druhou 30 %. V největší míře k těmto úmrtím dochází u jednoletých dětí – čtvrtina všech případů.

Také v počtu sebevražd (X60 – X84) byl v prvních sedmi letech sledovaného časového úseku větší podíl (61 % z celkového počtu 102 případů) než ve druhém stejně dlouhém časovém úseku. S rostoucím věkem sebevražd přibývá – nejmladší věk, ve kterém bylo úmrtí označeno za sebevraždu, byl 8 roků (1 případ), u 14letých bylo sebevražd 45. Ve třech čtvrtinách případů se jednalo o sebevraždy chlapců.

Vzhledem k malým ročním počtům zemřelých na otravy (X40 – X49), celkem za 14 roků 71 případů, není možné již spolehlivě hodnotit vývoj v čase. Ani vztah mezi věkem a počtem úmrtí patrný není. Ve třech čtvrtinách případů jde o otravu „jinými“ parami či plyny (ne organickými uhlovodíky), tedy většinou zřejmě kyslíčnickem uhelnatým.

Z celkového počtu zemřelých po kontaktu s neživou mechanickou silou (W20 – W49) - 53 osob, bylo jednoznačně nejvíce úmrtí (27) po udeření hrozeným nebo padajícím předmětem, dále bylo 11 úmrtí po výstřelu nebo výbuchu.

Na celkovém počtu 48 zemřelých následkem ohně event. požáru (X00 – X09) mají velký podíl první tři roky sledovaného období s 23 zemřelými. Např. za 3 roky na konci období (2005-2007) bylo zemřelých již jen 6. Více jak polovina zemřelých je ve věku 2-4 roků.

Tak jako u předchozích skupin příčin je v druhé polovině sledovaného období zemřelých po zásahu elektrickým proudem (W85 – W99) – 8 osob, zřetelně méně než v polovině první (30). Zvýšený je počet zemřelých od 12 roků věku, 12-14letí tvoří více jak polovinu celku.

Nespecifikované příčiny

Nezanedbatelnou část úmrtí na vnější příčinu tvoří případy, při nichž nebyla příčina specifikována nebo nebyl zjištěn úmysl, tedy zda se jednalo o nehodu nebo sebevraždu. Takových úmrtí bylo celkem 223, v tom 79 s nespecifikovanou příčinou úmrtí, 52 s příčinou stanovenou ale bez zjištění úmyslu a 92 s nezjištěnou příčinou i úmyslem. Celkem tyto případy tvoří 10 % z celkového počtu úmrtí vnější příčinou. V absolutním ani relativním vyjádření není v čase zřetelný ani vzestupný ani sestupný trend, pouze v relativním vyjádření se vymyká ostatním rokům poslední rok časové řady – v roce 2007 bylo výše uvedených nespecifikovaných příčin úmrtí přes 17 %, což je nejvíce ve sledovaném období.

Není patrná vazba uvedeného podílu na věk. Hodnoty nezávisle na věku kolísají; minimum je ve věku 5 roků (5,1%), maximum u 10letých (13,4 %).